

SLOVENSKI UČITELJ

VERI
VZGOJI
POUKU

VI. Letnik.

V Ljubljani 15. aprila 1905.

Št. 4.

Za Marksom?

Tisti čolnič, v katerem jadra po razburkanih valovih političnega življenja na Kranjskem slovensko liberalno učiteljstvo, je strašno žalostna prikazen. Čolnič nima krmila, nima jader niti vēsel, celo na sidro so pozabili takrat, ko je to lahko zlomljivo igračo liberalna stranka dala učiteljem na razpolaganje. Z vabljivimi besedami, cenenimi priznanji in seveda tudi lahkim protežiranjem omamljeni učiteljski voditelji so razvili na tako nevarnem čolničku kričečo liberalno zastavo: Za svobodo in napredek! in z glasnim: urá! je prihrulo liberalno učiteljstvo, napolnilo čolnič in se pod vodstvom neprevidnih voditeljev podalo iz pristana prek razburkanih valov. Ej, to je bilo hrupnega veselja! Zadovoljnost je žarela na obrazih čolnarjev, ko so orili: Mi smo napredni! Mi hočemo svobode! . . . Ogromna večina naroda je pomilujoče zrla na to brezglavo četo, ki se je tako brezskrbno izročila valovom, a liberaici so se muzali in brezsrčni egoizem jim je igral v očeh, ko so gledali čolnarje, kako so delali javno mnenje za liberalce.

Brezsrčni, kot vsak egoist, so liberalci izkoriščali učiteljstvo že od nekdaj. Svoje sluge so izrabljali na vse načine, ko je pa bilo treba jih pošteno plačati, so jih krmili z obljubami, in dasi vedno v večini, so se izgovarjali, da so krive druge stranke dežele, da se učiteljstva dostojno ne plača. No, učiteljstvo jim je verjelo in služilo dalje. Valovi političnega in socialnega gibanja v deželi so pa ta čolniček neusmiljeno tirali zdaj sem

zda j tja, a učiteljstva to ni streznilo. „Za liberalce“ je bilo njihovo geslo. Vsak oderuški liberalček je bil razkričan za „pravega učiteljskega prijatelja“, „svoboda in napredek“ sta žarela samo v liberalni stranki. Samo ta stranka je imela „srce za učiteljstvo“. Oh, koliko je bilo teh src! Kadar so kje krogali liberalci in jim je smelo asistirati pri tem delu za narod, za svobodo, za napredek par učiteljev, že se je napivalo tudi učiteljem in jim obetalo zboljšanje gmotnega stanja. Pred volitvami liberalni kandidatje sploh niso imeli v svojem programu drugega kakor „zboljšanje gmotnega stanja našemu učiteljstvu“. In liberalci so že dolgo vladali in še vladajo in v njihovih rokah so tiste blagajne, v katere se steka premoženje narodovo in iz katerih se dobivajo plače vsega učiteljstva. Liberalci imajo večino. Vsak pameten učitelj vé, da bi se bilo za učiteljstvo tudi brez čarovniške palice kaj dobilo, ako bi bili liberalci hoteli. Pa zakaj! Liberalci jih poznajo. Pahnili so jih v boj proti katoliško-narodni stranki, proti ogromni večini naroda in sedaj že nekaj let bije učiteljstvo boj z „klerikalizmom“, „farji“, organizacijami in pridno dopisuje v „Narod“ o Marijnih družbah itd. in to vse za tisto ceno, kakor pred desetimi leti.

Med tem so se podražila živila, obleka, drva, stanovanja itd. Liberalci so osrečili naš stan s strogimi gospodi nadzorniki, ki niso samo strogi napram klerikalnim učiteljem, temveč so neizprosno pravični (!) tudi proti svojim somišljenikom, zaradi javnosti seveda. Moj Bog, koliko odredb in ukazov so že poslali učiteljstvu, kako smešno natančni so pri inspekcijah. Sistem, kateremu služijo, v čegar mrežah kobaca učiteljstvo, je rafiniran policijski sistem, v katerem obvelja vedno raport višjega, kjer je vsak učitelj izgovor ničev in lažnjiv.

Vse to na učiteljstvo ni ostalo brez vpliva. Zdelo se jim je, da je treba proti temu izkoriščajočemu sistemu protesta! In ko so se sešli, je znani liberalni govornik izjavljal — nekako v igralčevi pozi: „Src nimajo!“

Te resnice pa ni zalučal v obraz tistim, katerim velja, pač pa na popolno napačno adresu. To je hotel podtakniti katoliško-narodni stranki.

Od tedaj je minilo nekaj lepega časa in zgodovina je marsikaj začrtala v svojo knjigo, začrtala tudi tiste, ki res nimajo src za nas... Utrujeno in sestradano je vozilo učiteljstvo svoj čolnič za liberalnimi vešami, upajoč, da bodo dobili kruha, toda mesto tega imajo manj svobode in dražje življenje.

To zapeljano, izkoriščano učiteljstvo čuti, kdo nima srca. In tisti list, ki izhaja pod odgovornim uredništvom nekega Radivoja Korene, ne more več molčati. Ta znani list, ki piše vedno resnico, ki je neustrašen zagovornik učiteljstva, ki pové vsakemu resnico v „brk“, se ne upa zaklicati liberalcem: Vi I. . . ., služili smo Vam, plačajte nas! To bi bilo tudi nevarno, zakaj poglavar liberalcev sedi v dež. šolskem svetu, ki ima v rokah srečo in nesrečo učiteljstva. Zato je pa aroganten in skrajno ponižen člankar v listu Radivoja Korene! Tedaj, ko se zaletava „v škofa“, „v Salezijance“, „zamorčke“, „nepotrebno cerkev na Barju“, „najbogatejšega kapitalista na svetu — rimsko cerkev“ — grozi liberalcem z — Marksom!

Ta grožnja je strašna. Gotovo bodo liberalci omedlevali, ko bodo videli na tistem polomljenem čolničku poleg liberalne zastave — tudi rudečo . . .

Ko bi vedeli, da liberalizem ni še korumpiral večine učiteljstva, ko bi vedeli, da je učiteljstvo, katero je tako strašno usužnjil liberalni šolski sistem, zmožno za samostalno akcijo, bi upali, da je sedanji čas začetek nove dobe v učiteljskem gibanju . . . Tako pa vemo, da je sedanja generacija nezmožna za kako samostalno akcijo in je grožnja — z Marksom tako neumna, da se ji smejejo liberalci, še bolj pa mi . . .

Edino pametna politika učiteljstva bi bila: Neizprosna borba proti tistim, ki so krmili učiteljstvo dolga leta z obljubami, — a se niso mogli povspeti do gmotnih žrtev.

In ko bi pali ti, dobil bi brco tudi sistem, ki se je pod njihovim regimom tako bohotno razvil, in ki nas skoraj tako tišči, kakor gmotno vprašanje.

Pustimo študiranje Marksa, pa raji kaj pametnega ukrenimo!

Kratka katehetika s praktičnimi pojasnili.

III. O katehumenih.

Katehetovo delovanje upošteva vse dušne moči učenčeve: razum, spomin, domišljivo, čustva in voljo.

§ 9. Razumevanje verskih resnic.

Z ozirom na razum ima katehet dvojno nalogo: 1) pojasnjevati ali razlagati resnice, 2) dokazovati jih.

I. O **pojasnjevanju** glej obravnavo v V. letniku „Slov. Učit.“ str. 269.

II. **Dokazovanje.** Prvenci v ljudskih šolah ne potrebujejo nikakoršnih dokazov. Učencem višjih oddelkov pa je že treba tudi dokazovati verske resnice, ker že zdaj semtertja slišijo ugovore, še več pa jih bodo slišali kmalu, ko izstopijo iz šole. A ker niso toliko umsko izobraženi, da bi umevali temeljite dokaze, se tudi pri teh omenjujejo dokazi le na nakatere imenitnejše resnice, ki so zelo vplivne na življenje in ki se jim večkrat ugovarja v dotičnem kraju. Večinoma je že to označeno v katekizmu.

Dokazi se jemljó: 1) iz sv. pisma in ustnega izročila sv. cerkve, 2) iz razuma ali pameti, 3) iz izkušnje lastne ali tuje in 4) iz človeške veljave ali avtoritete.

I. Najkrepkejši so dokazi iz sv. pisma. Metodično naj se rabijo tako-le: a) Pove naj se večinoma le en izrek za isto resnico; b) ta bodi kratek, lahek in naravnost dokazljiv; c) pové naj se doslovno; č) poglavja in vrstic sv. pisma ni treba navajati; pač pa je dobro, če se opisuje priložnost, ob kateri se je izrekel dotični tekst; d) najprej se pojasni resnica,

pa tudi izrek sv. pisma se mora pojasniti, ako ni dovolj jasen; potlej se pokaže zveza med resnico in odbranim tekstom, da bo otrokom jasna dokazna moč.

N. pr. pri dokazu, da je Jezus Petra postavil za vidnega poglavarja sv. cerkve, je otrokom že znan pomen primata, torej že jasna resnica, ki se ima dokazati. Katehet pové, kako se je Jezus pogovarjal z apostoli na poti proti Cezareji Filipovi ter jih vprašal, kaj pravijo ljudje o njem . . . Ko je končno povedal Jezusove besede: „Ti si Peter itd.“, jih mora pojasniti. Morda tako-le: Teh besedi še ne morete prav umeti: Jezus je govoril v podobah. To pa že veste, kaj se pravi govoriti v podobah. Prva podoba: Jezus primerja sv. cerkev poslopju. Kaj je najimenitnejša reč pri vsakem poslopju? (Temelj.) Da, ako ni trdne podlage, poslopje ne more stati, marveč se poruši, ko bi jo tudi stokrat zopet na novo pozidali. Jezus torej hoče reči: Kar je pri hiši temelj, to si ti v moji cerkvi; kakor je temelj prva in najimenitnejša reč, ki vzdržuje vse drugo, tako si tudi ti prva oseba, ki ima voditi vse druge. — Druga slika: „Peklenska vrata je ne bodo premagala“ pa zatrjuje, da bo Peter res neomahljiv in zanesljiv voditelj (poglar) sv. cerkve. V starih časih je navadno mesto obdajal velik zid, v katerem so bila vzdana vrata, da so ljudje hodili iz mesta in v mesto. Da bi pa ne prišel tudi sovražnik skozi vrata, jih je bilo treba močno zastražiti; v vratih se takorekoč strinja vsa moč, torej: vrata peklena = peklena moč. Tretja podoba: „Tebi bom dal ključne nebeškega kraljestva.“ Kdor ima ključne hišnih ali mestnih vrat, ima vso oblast dotičnega mesta ali hiše. Ako je sovražnik premagal mesto, so mu morali izročiti ključne mestnih vrat. Ako oče odda gospodarstvo svojemu sinu, mu tudi izroči ključne. (Ko je nevesta prišla k hiši, se ljudje pogovorjajo: Katera ima ključne, stara mati ali nevesta? t. j. katera je gospodinja?) — Četrta podoba: Nebeško kraljestvo imenuje Jezus svojo cerkev, ker uči njegove nauke in deli njegove milosti, ki privedejo kristjana v nebesa. — Peta podoba: „Karkoli boš zavezal . . .“ Zavezati = zapovedati; razvezati = dovoliti.) — Zdaj pa še enkrat ponovimo vse. Kaj je Jezus obljubil Petru s temi besedami? (1. Peter bo prvak v sv. cerkvi in sicer popolnoma zanesljiv, trden kakor skala, ki je vsa peklena moč ne more premakniti. 2. Izročena mu bo vsa oblast. 3. Karkoli bo v Jezusovi cerkvi zapovedal, prepovedal, ukrenil . . . bo tako veljalo, kakor če bi Jezus iz nebes zapovedal ali prepovedal. V kratkem povedano: Peter bo Jezusov namestnik na zemlji.)

Drugi dokaz: Pové se zgodba 80. „Jezus izroči Petru najvišjo oblast.“ Torej je izrekel te besede po svojem vstajenju. Pojasnilo: Kakor pastir varuje in vodi v imenu gospodarja njegovo čredo, tako bo oskrboval Peter Jezusovo čredo v njegovem imenu ali mesto njega in sicer vso čredo. (Na ovce mora pastir bolj paziti nego na jagnjeta, ker jagnjeta rada skakljajo za ovci, kamor gredo. Ovce = škofje in mašniki; jagnjeta = verniki. Peter pa je obojim pastir, torej vrhovni pastir.)

2. Umški dokaz je izvajanje neke resnice iz druge, obče priznane ali že dokazane resnice po logičnih pravilih.

N. pr. Katekizmovna resnica: Pod podobo kruha je živo telo Jezusa Kristusa, torej tudi njegova kri in njegova duša, je le prikrajšan umški dokaz, ki bi se moral pravzaprav glasiti po logičnem zaključku:

Živo telo mora imeti kri in dušo,

Pod podobo kruha je Jezusovo živo telo.

Pod podobo kruha je tudi Jezusova kri in duša.

V ljudskih šolah si tako strogo logično sklepanje seveda le misli katehet, a praktično ga izvaja po potrebi tako živahno, da ga čuti tudi srce otrokovo in zadene tudi njegovo voljo. Ko, n. pr., razlaga dolžnosti naše do vernih duš, bi morda dokaz, da

1) Schegg omeni v svoji razlagi, da so Judje tako-le zaklepali in odklepali: zapah so privezali z jermencem; ko so pa odpirali, so odvezali jermen in odpahnili zapah. Po tej razlagi bi bil pomen: zavezovati in odvezovati = zapirati in odpirati = vzprejeti ali zavreči.

smo jim dolžni pomagati, nekako tako-le izvajal: Verne duše so ločene od nas le po kraju, sicer so pa še zmiraj naši bratje in sestre, kakor če kateri izmed naših gre preko morja v Ameriko, ostane še zmiraj naš (oče, brat ali kar že). Torej nas krščanska ljubezen še vedno veže tako kakor poprej, ko so bili še med nami na zemlji. Zdaj si pa misli, dragi otrok, da bi kak neznan potnik omagal ter ležé poleg ceste zdihoval in te lepo prosil, da se ga usmili, prinesi požirek hladne vode ali pokliči ljudi... Ti bi pa kar hladnokrvno mimo šel, češ, kaj mi mar ta ptujec; oj, kako bi se vsak čudil in te obzodil, kdor bi to zvedel: kako grdo, neobčutno, kamenito srce imaš! Pa enako ledeno in kamenito srce bi kazal, ako bi nič ne storil za verne duše v vicah, ker tudi one so nam bližnje in so res uboge duše, ker si same ne morejo nič pomagati, marveč prosijo nas pomoči: „Usmilite se me, usmilite se me vsaj vi, prijatelji moji...“ Zdaj si pa mislite, da tako omaga na potu oče ali mati, brat ali sestra in milo pomoči prosi; pa pride mimo sin... brat... a se ne zmeni za omagujoče svojce in brezčutno, ledeno mimo koraka. Ali ne bi ljudje, ko bi slišali kaj takega, rok sklepali nad glavo in ogorčeno klicali: „Ima-li ta človek kamen v prsih mesto srca, saj je slabši nego zver! Glej, prav tak bi bil ti, ako so ti umrli že oče, mati, brat, sestra, pa bi nič ne storil zanje!

Suhoparno logično pa se glasi dokaz:

Bližnjiku smo dolžni pomagati v potrebi, vsaka duša v vicah je naš bližnji in v skrajni potrebi.

Vsem dušam v vicah smo dolžni pomagali. Nadaljevanje dokaza: Staršem, bratom etc. smo pa še posebno dolžni na zemlji pomagati itd.

Tudi v vicah so še naši starši, bratje itd. Torej smo posebno dolžni pomagati dušam naših staršev, bratov itd.

4. Izkušnjski dokazi naj se jemljejo iz tega, kar je izkusil učenec sam ali katehet, ali pa v pripovedni obliki iz tega, kar je izkusil kdo drugi.

N. pr. ko katehet priporoča večkratno izpoved, utegne reči: Sklicujem se tu lahko na vašo lastno izkušnjo, koliko koristi izpoved in sv. obhajilo. Kajne, če ste se prav dobro pripravili za izpoved in pobožno prejeli sv. obhajilo, kako ste bili potlej veseli in srečni, pa kako pridni ste bili tisti dan! Kako lahko ste molili, kako ročno ste ubogali, pridno delali, skrbno se izogibali tudi malih grehov! Tako vam je šlo nekaj dni, a pozneje ste bili zopet bolj in bolj mlačni in slabi. Oj, škoda! Kako bi se dalo popraviti? I, zopet pojdite k izpovedi in k mizi Gospodovi!

Ob razlagi, kako je častitljiv človek po sv. obhajilu, sem že nekočlikokrat pridejal dokaz iz svoje izkušnje. Bil sem ubožen dijak, zajtrkoval le suh kruh — še dobro, če sem ga imel. Ono jutro pa, ko smo bili dijaki pri sv. obhajilu, je naša dobra gospodinja napravila kavo vsem iz blagočutne spoštljivosti do sv. obhajila. Kako nam je bilo to vzpodbudno, je razvidno iz tega, da ne morem pozabiti.

Isto nam lepo dokazuje dogodek iz življenja sv. Filipa Nerija, ki je ukazal s prižganima svečama spremljati človeka, ki je šel po svetem obhajilu takoj — brez zahvale — iz cerkve.

Prekrasno je izpričal iz lastne izkušnje in po analogiji poganski stotnik svoje neomajno zaupanje v vsemogočnost Jezusovo, ko je izvajal: „Gospod!... reci le z besedo, in moj hlapec bo ozdravljen. (Dokaz:) Zakaj tudi jaz sem človek, ki sem pod oblastjo in imam vojake pod seboj, in rečem temu: Idi, in gre; in onemu: Pridi pa pride; in svojemu služabniku: Stori to, in stori.“ (Izpuščeni zaključek:) Kakor moram jaz izpolniti besedo svojih višjih, moji podložniki pa mojo z vojaško natančnostjo, enako mora biti tebi, najvišjemu Gospodu, kar vse pokorno v veseljstvu; torej le izreci besedico, pa bo takoj bežala bolezen od mojega hlapca.

4. Avtoritetni dokaz se zajema iz tehtnih izrekov veljavnih mož, zlasti svetnikov.

Da ne moremo biti Bogu všeč in se ne zveličati, ako ne poslušamo cerkve, tako kratko in krepko dokazuje lepi izrek sv. Ciprijana († 258): „Komur cerkev ni mati, temu tudi Bog ni oče“

V dokaz, kako nam je Jezus s trpljenjem in smrtjo pokazal svojo neskončno ljubezen, navaja naš katekizem prelepe besede sv. Avguščina: „Vse kaže ljubezen: Glava je nagnjena, da bi te poljubila; roke so razprostrte, da bi te objele; srce je odprto, da bi te sprejelo v se.“

* * *

Gledé na verske dvome, zmote in ugovore bodi katehet v ljudskih šolah zelo previden. Izogniti se jim seveda popolnoma ne sme, ker mora učencem podati orožje zoper krive nauke, ki jih bodo slišali in brali; a vedno se spominjaj, kako malo so še razvite dušne moči njegovih učencev in kako lahko bi neprevidna beseda škodila njih detinski veri. Opuščaj torej vse zastarele ugovore, ki zdaj niso več tako nevarni, vse učenostno prerekanje, ki ne sega tolikanj v vsakdanje življenje; omejuj se bolj na take ugovore, ki so zdaj v dotičnem kraju običajni in so zelo vplivni na življenje. Sploh je apologetično učenje le za višje razrede, za učence, ki v kratkem zapusté šolo in stopijo v življenje.

A tudi takrat, ko mora katehet zavračati, naj nikdar otrokom v ljudski šoli ne razvija dvomov, ugovorov in sovražnih napadov proti veri, marveč naj kar temeljito pojasnjuje in dokazuje dotične resnice.

Ako n. pr. katehet uči o vicah, bi ne ravnal prav, ko bi rekel: „Nekateri ljudje ne verujejo, da so vice; jaz pa vam hočem dokazati da so...“ Krivoverski nauk naj si katehet le sam misli, otrokom naj pa razjasni, da neskončno pravični Bog ne more takih dobrih ljudi, ki imajo le male madeže, tako kaznovati kot one hudobne grešnike, ki so umrli v smrtnih grehih, a v nebesa jih pa tudi ne more vzprejeti, ker „nič nečistega ne pojde v nebeško kraljestvo“; torej je ljubi Bog odločil še poseben kraj itd. Od nekdaj je sv. cerkev opravljala molitve za verne duše. (N. pr. v kanonu: „Pripelji jih v kraj hladu, luči in miru.“)

Ugovore in verske zmote naj otrokom bolj splošno naznanja: Med svetom boste našli nesrečne ljudi, ki ne znajo ceniti božjega daru sv. vere in bodo drugače govorili... ne poslušajte jih...

Kadar katehet privzema kaj apologetičnega v katehezo, naj se izogiblje polemike in naj ne napada nasprotnikov. Naj jih rajši pomiluje pred učenci kot nesrečnike, za katere je treba moliti, da bi spoznali luč resnice.

V obče naj pa deluje katehet indirektno-apologetično, t. j. temeljito in mikavno naj poučuje verske resnice, kjer treba, jih tudi utrjuje z lahkimi dokazi, da se jih bodo otroci oprijeli z umom in srcem. Mnogokrat naj tudi pri raznih resnicah živo opisuje srečo onega blagega človeka, ki se zvesto ravna po naukih sv. vere; obratno pa tudi enako živo slika nesrečo onih podlih ljudi, ki se ne menijo za sveto vero in ne izpolnjujejo njenih zahtev. To velja že za časno življenje, kolikanj bolj za večnost.

§. 10. Spomin.

Nekdaj so po šolah preveč obkladali spomin, a tudi to bi ne bilo prav, ko bi ga zanemarjali. Verske nauke si mora učenec tako prisvojiti, da ostanejo njegova last vse življenje. Kdo drugi naj to posreduje, če ne spomin? Saj so imeli že stari prepričanje: „Tantum scimus, quantum memoria tenemus.“ — Toliko vemo, kolikor obdržimo v spominu.“ Tudi za vzgojo je spomin zelo velikega pomena, ker podaja potrebne snovi za blaženje čustev, krepkih nagibov za odločitev volje ter nas opozarja na storjene trdne sklepe.

Katehetika ima glede na spomin zlasti te-le zahteve:

1) Mnogo reči si mora otrok zapomniti do besedno.

Znati mora dobesedno, n. pr. najnavadnejše molitve, nekaj svetih pesmi in one reči, ki jih katekizem že od nekdaj podaja v stalni obliki; tudi najvažnejše definicije in bistvene izreke sv. pisma.¹⁾ Katehet glej sicer na to, da učenci memorirajo sploh katekizmove nauke, ker bi jih sami po svoje težko povedali tako kratko in točno; vendar se zadovoljij z odgovorom, ki je točen in pravilen, dasi s spremenjenim besedilom. To je tembolj opravičeno, ker je itak več katekizmov v rabi, ki uče iste resnice v jako različni obliki.

Tako omejena zahteva naj se nikar ne imenuje pretirana. Saj metodika večkrat zahteva memoriranje tudi pri svetnih predmetih, ker je spomin preimeniten in prepotreben dar božji, da bi se smel zanemarjati. Kaj pa je bolj vredno tega truda, da se vtisne spominu v določeni obliki, kot so nauki naše svete vere.

Ker je pa katehetu čas kratko odmerjen, naj jemlje v poštev navodilo škofov in modrih metodikov, ki določajo, kaj naj bi se učilo dobesedno, kaj pa le po vsebini.

2) Pri bibličnih zgodbah ne zahtevaj dobesednega memoriranja razun imenitnejših izrekov ali zelo pomembnih dvogovorov. Ker je pa svetopisemski jezik tako preprost in primeren mladostni dobi, pospešuj po možnosti tudi tu dobesedno pripovedovanje, zlasti s tem, da se sam poslužuje svetopisemskega besedila. Toda vedno bodi tu prva zahteva reč, druga še-le oblika.

3) Učenje na pamet ne bodi mehanično, ker bi bilo težavno in brez stalne koristi. Učenci naj prej dobro razumejo to, kar si imajo vtisniti v spomin.

Vendar tudi tukaj se ne sme pretiravati. Včasih je namreč potrebno, da si otrok zapomni tudi kaj takega, česar sedaj še ne razume in ne more razumeti, ker nima izkušnje. Sedaj marsikaj le slutiti in umeva po svoje, poznej se mu bo samo bolj izjasnilo in izpopolnilo. Nekatere skrivnosti pa so itak nedosežne človeškemu razumu. Saj nam pač tudi v svetnem znanju ni vse jasno, pa si moramo vendar zapomniti.

4) Poučuj živo, mikavno in temeljito, ker to si najstalneje zapomnimo, kar smo se učili pazljivo in z velikim zanimanjem. Volja je tu zelo odločilna. Zlasti je kvarno, ako se prvikrat površno obravnava kak predmet.

Da si res to najbolj zapomnimo, kar si hočemo zapomniti, dokazuje dejstvo, da si mnogi ne zapomnijo na pamet molitve, ki jih vsak dan molijo iz knjige leta in leta. V kratkem času pa si jih zapomnijo, ako se jih nalašč uče, ker jih hočejo znati na pamet.

5) Otrokom naj tudi pove katehet, kako se morajo učiti doslovnno.

Opozori naj jih, n. pr., na to, kako že sami radi večkrat dobesedno ponavljajo, kar je kdo rekel, še oponašajo ga v glasu in ponaši, kar ni spodobno.

Pri bolj zamotanih vprašanjih naj jim pokaže logično zvezo. Ko je n. pr. natanko pojasnil vprašanje 765: „*Kakšna je hudobija smrtnega greha?*“ še lahko končno pristavi kratko navodilo, kako si bodo učenci vse lahko po vrsti zapomnili. Opozori naj jih na to, da se tu najprej govori o Bogu sploh — njegovem veličanstvu (ubožec človek nasproti tako velikemu Gospodu!), potlej pa še posebej o treh božjih osebah: Bogu Očetu, delilcu vseh dobrot, ne hvaležen; Jezusu, čigar vojščak je postal pri sv. birmi (pri sv. krstu pa se mu zavezal z obljubo) — nezvest; sv. Duha, delilca božjih milosti, žali, ker zametuje njegove milosti. Zapomnijo naj si tudi izraze, ki posebej naznanjajo višek zlobnosti: *silno, nesramno, strašno, drzno*.

¹⁾ Škofijsko navodilo zahteva le, da si učenci prisvoje one svetopisemske stavke, ki so privzeti v katekizemski tekst; a želeli bi bilo, da naj se vendar le nakateri posebno tehtni (in lahki) privzemajo tudi izpod črte.

Pove naj jim tudi kake (manj zamotane) prihitljeje. To je tudi zelo koristno, ker si znajo potem še sami poiskati sličnih pomočkov. Ko bi n. pr., hotel katehet, da naj si zapomnijo učenci (višjih razredov) imena 12 apostolov, bi se veliko trudili, predno bi si jih zapomnili navadnim potom, a potlej tudi kmalu pozabili. Hitreje, skoro igraje in stalneje si jih bodo zapomnili tako-le: Sv. Peter in Pavel se skoro vedno skupno imenujeta in sta prvaka apostolov, torej sta na prvem mestu. Ostane jih še deset. Sv. Petra brat je bil sv. Andrej, torej se imenuje na tretjem mestu. Imenujmo takoj še dva druga brata, Jakoba in Janeza (Jakoba poprej!) Drugih sedem si pa zapomnimo po pratiki: Tri dni pred Božičem je sv. Tomaž; prvi dan majnika so: Filip in Jakob (NB v naštevanju se poprej imenuje sv. Jakob); v avgustu je sv. Jernej; v septembru je sveti Matej in v oktobru sv. Simon in Juda; ne slišimo pa radi imena Juda, ker nas spominja Iškarijota, zato si ga zapomnimo z njegovim drugim imenom: Tadej. Ako se parkrat ponovi, pojde urno in brez izpodtike. Slično naj se znanje tudi v drugih slučajih navezuje na konkretne reči. Ravno pratika je čestokrat dobro sredstvo za spomin; naj bi se torej bolj upoštevala.

6) Učenci se nauče deloma v šoli, deloma doma. Pri prvencih se mora seveda vse delo izvršiti v šoli; po šolah na deželi tudi pri starejših učencih navadno ni drugače, ker morajo otroci doma opravljati druga opravila, ali pa nimajo potrebnega miru za učenje.

Priporoča se, da zlasti začetniki odgovarjajo skupno v koru, kadar si morejo zapomniti kako važno resnico, ker tako osrčijo tudi manj nadarjene, sploh pa se uče glasno in pravilno odgovarjati. Katehet naj vselej izprašuje to, kar je učil poprejšnjo uro, čimveč učencev pride na vrsto, tembolje; zlasti naj se ozira na slabo nadarjene. — Kolikor možno naj deluje na to, da bi se učenci tudi doma učili, ker to, kar so si zapomnili v šoli, le prehitro izgine iz spomina, ako si niso sami še potlej utrdili s pridnim učenjem.

7) Poglavitna reč je pa ponavljanje. Kako imenitno je pri učenju ponavljanje, so vedeli že stari pogani, ker so imeli pregovor: *Repetitio est mater studiorum* — ponovitev je mati učenja.

Ako kdo izvrstno zna kako reč, pravimo, da jo zna tako kakor očenaš! Zakaj pa znamo očenaš tako dobro? Radi tolikratnega ponavljanja. Dneve v tednu zna vsak otrok hitro naštel brez izpodtike, naštevanje mesecev mu pa ne gre tako urno, ker se ne ponavljajo tako hitro in tolikrat.

Ponavljanje se lahko vrši med učenjem in se v tem slučaju imenuje *immanentno*. V uvodu k novemu predmetu se zato ponovi že znana sorodna reč, da se nanjo naveže nova še neznan; med poukom se pa pritegnejo še druge že znane podobne reči zato, da se jim tesno in stalno pridruži še nova; zlasti se privzemajo za razlago že znane zgodbe.

Ponavljanje je pa lahko tudi *samoostojno*, ako učitelj že med katehezo ponavlja posamezne oddelke ali pa vsebino cele lekcije, ako vprašuje to, kar so se učenci učili zadnjo uro, ali pa pritegne tudi to, kar je bilo na vrsti v poslednji dobi, ali pa ponavlja večjo skupino hkrati.

Spominski list.

„Jutri imam štirinajst let! Danes me vidite zadnjič v šoli. Potem pa: Adijo, in zdrava ostani!“ Tako pač misli marsikateri naših učencev, — ako se mu sploh potrebno zdi, da do zadnjega izpolnjuje svojo dolžnost proti šoli. Koliko se jih pa zmuzne poprej! Da bi se poslovil od součencev, ki

je z njimi posedal osem ali vsaj šest let na istih klopeh, s katerimi je prebil toliko lepih — nemara tudi nekaj bridkih uric, ali pa od učitelja, ki mu je žrtvoval v teku let toliko truda in znoja — kaj še! In da bi se zahvalil? zakaj neki? Ali, da bi celo prosil odpustnice? Čemu?

Ali je tako? — Vem, ne vselej, ampak večkrat, mnogokrat, prevečkrat! In to je žalostno! — Kdor se tako poslavlja, kdor tako malo spoštuje šolo, dokler še je njen učenec, kako jo naj v čisljih ima, ko pride izven njene oblasti! Kak vpliv bodo imeli nauki, ki mu jih je dala šola na pot v življenje!

Pa ni, da bi tako moralo biti. Saj tudi drugod ni tako. Kadar oprošča rokodelski mojster svojega vajenca, kadar iz vajenca postane pomagač, vrši se to z veliko sijajnostjo in nazadnje se mu izroči oprostilni list. Mladi pomagač pa s ponosom kaže vsakomur, kdor ga hoče videti, svoj oprostilni list, češ, „sedaj sem kaj, nekaj sem dosegel“. In potem si ga lepo zavaruje v okviru, hrani ga in v poznih letih ga kaže svojim otrokom in vnukom in še vedno je ponosen na to, česar se je v mladih letih naučil. Ali se kaj takega ne bi dalo doseči z ozirom na šolo?

Šolska doba je v življenju človeškem brez dvombe tolikega in še večjega pomena kakor doba obrtnega učenja. Osem polnih let traja; to je lep odlomek vsega življenja. Je-li treba tukaj povdarjati, kolikega pomena je ta doba za vse življenje vsakega posameznika? Resnica pa je, da se osobito tisti ljudje, ki so z ljudsko šolo dovršili svojo izobrazbo, v poznejših letih najmanj spominjajo šolskih let. In s spominom na šolo žalibog kaj radi izginjavajo nauki, ki jih je šola v teku let znašala, kakor čebela strd.

Vzroki tej malomarnosti in malobrižnosti nasproti šoli so različni. Eden izmed njih, po mojem mnenju ni najzadnji, je gotovo ta, da se vrši izstop iz šole navadno strašno prozaično. Učenec (oziroma učenka) pač izostane in — ni ga več v šoli. Izginil je kakor kafra. Tuintam se še nemara kateri zglesi za odpustnico. Navadno jo mora učitelj za njim nesti, ako hoče izpolniti svojo dolžnost, da mu jo izroči.

Temu bi se dalo brez dvombe vsaj deloma odpomoči, ko bi se učenci od šole nekoliko slovesneje odslavljali in ko bi jim dajala šola nekak spominek na pot v življenje, ki bi jih veselil. V nekaterih šolah je običajno, da dobi učenec za spomin na šolo, ko izstopi iz nje, sadno drevesce iz šolskega vrta, naj si ga vsak doma vsadi in ga goji; dekletom podarjajo včasih v isti namen žive cvetice. To je gotovo vse hvale in posnemanja vredno; ampak povsodi se to ne dá tako storiti in vsakemu učencu pač nobena šola ne more izročiti tak spomin. Pač pa je povsodi mogoče, da se „abiturijenti“ odslove nekako svečanostno in da se izroči vsakemu poleg odhodnega izpričevala še „Spominski list“.

Nikakor ne mislim na velikansko šolsko slavnost, ki se ne dá vselej in povsodi prirediti. Ampak tam, kjer je običajno, da učenci izstopajo iz šole koncem šolskega leta ali vsaj koncem polletja — žal da ni povsodi tako! — se itak poslavlja učitelj od vseh učencev, predno jim razdeli šolska naznanila. Tu bi bilo na mestu, da bi učitelj poklical „abiturijente in abiturijentke“, jim povedal nekoliko prisrčnih besed za slovo in jim na srce

položil, naj dobro shranijo odpustnico in spominski list, ki jim se bode izročil. Odpustnica jim bode še morebiti kdaj potrebna in koristna. Spominski list pa naj shranijo, če je mogoče v okvir ter ga obesijo pri svoji postelji. Tako jih bode vedno spominjal na šolo in njene nauke in še v poznih letih jih bode razveselil, kadarkoli ga bodo pogledali in se pri tem spomnili svojih učiteljev, svojih nekdanjih součencev in součenk in lepe dobe mladosti. Na to naj zapojó učenci „Pobratimijo“ in če na konec eden izmed „abiturijentov“ pove par besedi za slovo, bode ta preprosta slavnost gotovo vsem ostala v vednem spominu.

Tam pa, kjer vsak učenec izstopi iz šole, kakor hitro dopolni štirinajsto leto, kjer torej izstopajo posamič, naj bi učitelj s kratkimi prijaznimi besedami vsakemu izročil odpustnico in spominski list.

Da to ne bi nič koristilo šoli, mislite? Jaz, ne! Jaz sem prepričan, da bode vsaj tuintam en učenec ali ena učenka v časti imela Spominski list, da ga bode shranil in ga nekdanj kazal svojim otrokom. Tako bode ta list vplival še v drugo koleno. In kar bode izzačetka menda samo posamezna prikazen, to se bode s časoma udomačilo in bode postalo obče, uvaževanja vredno vzgojno sredstvo.

Takšna povdarjanja so napotila odbor „Slov. Šolske Matice“ na to, da je sestavil Spominski list. Naš za mladino vedno vneti in goreči pesnik gospod profesor J. Stritar nam je na našo prošnjo drage volje spesnil v ta namen zelo primerni, krasni pesmici, eno za učence, eno za učenke, kot besedilo Spominskemu listu.

Častna dolžnost nam je, da izrečemo visokočislranemu gospodu profesorju za njegovo ljubeznjivo prijaznost tudi na tem mestu najtoplejšo zahvalo. Ker bo gotovo zanimalo častite bralce „Slov. Učitelja“, ponatirnemo v naslednjem celo besedilo Spominskega lista. Slove tako -le:

„Slovenec, tvoja zemlja je zdrava!“

⇒ *Spominski list* ⇐

učencu

---

za slovo in v spomin na šolo.

Na pot v življenje.

Z Bogom, sinko, srečno hodi,
šola daje ti slovo;
po življenja potih vodi
Bog naj z milo te roko!

Kar naukov ti podala
šola je, po njih ravnaj,
v dobrem trden kakor skala,
omajati se ne daj!

Sveto vero zvesto hrani,
stori kar ti vest veli,
domovini zvest ostani,
zanjo daj, če treba kri!

Priden, varčen, trezen bodi,
dober človek, mož krepak,
po pravice potih hodi,
v vsem življenju poštenjak!

J. S.

.....
razredna ljudska šola v
.....

.....
šolski vodja.
.....

.....
katehet.
.....

.....
učitelj.
.....

Pesmica za dekliški list.

Z Bogom, hčerka, srečno hodi,
božja roka naj te vodi,
šola daje ti slovo.
Kar ti je naukov dala,
glej, da se po njih ravnala
v vsem življenju boš zvesto.

Kar ti vest veli, to stori,
mirno, kar je res, govori,
preslepiti se ne daj:
čednost je najlepša dota,
čednost prava je lepota,
ki ji čas ne more kaj.

Rada delaj, moli rada,
greha boj se kakor gada:
ženska duša nežna stvar.
Če si dekla ali žena,
dobra bodi in poštena,
pa prevzeti se nikar.

J. S.

Besedilo je obdano s krasno risbo v barvotisku, ki jo je risal znani umetnik gospod S. Magolič. Sredi vzglavja vidiš učitelja, ki se v šolski sobi poslavlja od učenca. Na levi strani je deček v drevesnici, na desni pa deklica v cvetličnjaku. Ob straneh tvarjajo arabeske okvir. List ima velikost 84 × 45 cm. Papir je posebno močen in lep.

Učitelji, sezite marljivo po tem vzgojnem sredstvu, ki se bode obilno splačalo!¹⁾

H. Sch.

D o p i s i.

Dopisi z dežele (Svobodne misli v aškega učitelja) Učitelj! „Kako lep, vzvišen stan“ nam kličejo tisti, ki pojmujejo pomen prosvete. Ti nas upoštevajo, upoštevajmo jih tudi mi. Eh, učitelj — berač! Orožnik je boljši. Te vrste ljudi pa le pustimo! Prezirajmo jih v občevanju in sicer brez izjeme, najsi bodo stanu kateeregakoli; dobe se v vseh. Opazujmo le njih naklonjenost proti bližnjemu in videli bodemo, da taki kritikastri učiteljskega stanu niso najboljši ljudje. Žal, da ne bodo še zginili raz površja dotlej, dokler bomo učitelji stikali za različnimi postranskimi dohodki, dokler se bode smatralo šolo za nekako podrejeno kolesce tistega velicega stroja, ki mu pravimo birokratizem. Šolstvo se mora povspeti tako visoko, da bode

¹⁾ „Spominski list“ izide še pred Veliko nočjo. En izvod velja 12 h, 100 izvodov 10 K. Ako se naroči 100 izvodov pred 1. majnikom, se natisne tudi ime dotične šole, ne da bi se za to povišala cena. Stroške pošiljatve plača sprejemnik. Pri naročitvi naj se pove, koliko izvodov za učence in koliko za učenke se želi. Naročnina se pošilja gospodu ravnatelju A. Senekoviču v Ljubljani.

Samo samostojno veliko kolo brez štacunarjev, gostilničarjev, kmetov; c kr okr. in deželnih uradnikov; raznih advokatov, ki po ovinkih prilezejo k ustroju šolstva, katere jim je pripravil šolski zakon. Mnogo se vpije od raznih strani — očitno in skrito, da šola ne dosega onih vspehov, ki jih od nje pričakujejo. Res je to. Toda ne glejte na učitelja, ampak ozrite se na one korporacije, ki vodijo šolstvo. Če je izgubljena zmaga, gledajo na vojskovodje; če gre posestvo rakovo pot, kriv je gospodar. Le za šolo naj bi bili sami učitelji odgovorni, ki nas smatrate za služabnike in golo orodje v vaših rokah?! Nikdar! In kedaj bode bolje, kedaj se prevrne nenaraven sistem? Odgovor: „Kadar bode ljudstvo prišlo do prepričanja, da je izobrazba prvi pogoj obstanka vsacega naroda med narodi in posameznika v družbi. Po nekod se že svita, a pri nas bode še mnogo vodesteklo v Črno morje predno se bode šele svitalo. Vsak učitelj je moralno dolžan delati na to, da se bode čimprej začelo svitati, da čimprej začne narod sam zahtevati šol, ki jih bode smatral za veliko dobroto in ne za — breme! Učitelji smo. Smemo biti tudi ponosni na svoj stan. Živimo med ljudstvom. Priliko imamo, da opazujemo, to opazovanje je še celo naša pedagoška dolžnost, življenje med ljudstvom. Proučujmo in biležimo si razne nesrečne dogodiljaje posameznikov, rodovin; proučujmo gospodarski položaj ubogih in bogatih. Prišli bomo gotovo do resnih rezultatov. Kako si to mislim. le dva vzgleda:

V selu sem bil. Pozvali so me v hišo. Grozen prizor! Vstopim v sobo in kaj vidim? Dekle v najlepših letih se vije in vpije v največjih bolečinah. Obraz ji je bled, na čelu potne srage! Odgrnejo. Slabo mi je jelo prihajati. Noga debela kakor hlod in iz nje teče kostni mozeg! „Kako

si je vendar uboga revica nakopala te strašne bolečine«, vprašam. Odgovore mi: „Poleti je skočila raz senen voz trdo na pete in zdravnik je konstatiral, da ji je pri tem skoku počila kost pod kolenom“. „Gorje vam nasprotniki telovadbe“, sem si zabeležil v svoj „Dnevnik“.

V šolo mi pohajata dva bratca, ki nosita na svojem nežnem životku sledove — gladu! Strašno je to! Mislim, da mi ne bode nihče zameril, ako sem se potrudil, da sem zvedel zgodovino njunih roditeljev. Evo jo: Davorin je bil slaboumen, čem reči ne tako slaboumen, ampak nerazsoden. Vaški Pretikanec, mu je bil posodil 200 K. Hudo se je kesal, dasi bi jih bil dobil gotovo nazaj v teku nekaj let, ker Davorin je bil priden fant; zraven tudi pošten. V Zatišju je umrl mlinar in ostala je vdova. Pretikanec je toliko časa tkal, da je stekal med Davorinom in vdovo poroko. Zdaj si je šele oddahnil, ker bil je na trdnem, saj je imela vodva, oziroma zdaj Davorin, mlin in nekoliko posestva povrhu. 200 K je bil prvi dolg na posestvu. Polastila se je pa Davorina še neka druga pijavka zlorablajoč njegovo nerazsodnost. Pri vinu ga je vjela, da mu je prodal svoje posestvo za 800 gl. Od teh 800 gl je šlo v posojilnico 500 gl in drugim dolžnikom ostalo. Zdaj nima ničesar kakor ženo in petero otročičev, ki vpijejo kruha — kruha. Župan se pa jezi, da ima zopet občina novo breme. Tudi to je žrtev nevednosti

Take in enake dogodiljaje naj bi učitelji zbirali, priobčevali v brošuricah in v dopisih po časopisih ter lahko tudi uporabljali za snov predavanjem po bralnih in izobraževalnih društvih. Brošurica takih vzgledov, naj bi se poslala tja, kjer je potreba novih ali razširjenih šol. Samo zabavljanje čez „nerazsodno maso“ ne pomaga nič. Delajmo! Hribski.

Slovstvo in glasba.

Knjige „Slovenske šolske Matice“:

1. *Pedagoški Letopis*. IV. zvezek. Uredila H. Schreiner in dr. Jos. Tominšek.

2. *Učne slike k ljudskošolskim berilom*. II. del: Učne slike k berilom v Čitanki za obče ljudske šole, II. del in v Drugem berilu. 2. snopič. Uredila H. Schreiner in dr. J. Bezjak.

3. *Realna knjižnica*. Zbirka učne snovi za pouk v realijah na ljudskih šolah. I. del. Zgodovinska učna snov za ljudske šole. Spisuje prof. J. Apih. 4. snopič.

Istočasno s knjigami „Slovenske Šolske Matice“ prešli smo tudi knjige „Hrvatskega pedagoško-književnega zbornika“:

1. *Pedagogijska enciklopedija*. Uredjuje Stjepan Basariček, Tomislav Ivkanec i Milan Pejnović. Knjiga I. Sveska X. Kant — Komunalna, interkonfesijska i konfesijska škola.

2. *Knjižnica za učitelje*. Gabrijel Compayré. Intelektualni i moralni razvitak djeteta. II. dio. Prevela Jelica Belović-Bernadžikowska.

3. *Knjižnica za mladež*. — Katančice. Stručak, pripovjeka za mali svijet. Hrvatskoj mladeži pribrao Stjepan Širola. (Sa 7 slika.)

Knjige „Slovenske Matice.“ Ravnokar je „Slovenska Matica“ razposlala sledeče knjige:

1. *Slovenska bibliografija*. I. del: Knjige. (1550 — 1900.) Sestavil dr. Franc Simonič. II. snopič. Tiskali J. Blasnika nasledniki.

2. *Zabavna knjižnica*. Zvezek XVII. Slavjanska Lira, Slovanske narodne pesmi. Prevel Radivoj Peterlin. — Pet spokornikov. Črtica. Fr. Ks. Meško. — Pijanec. Črtica. Zofka Jelovškova. — Podoba izza mladosti. Povest. Ivo Trošt. — Drobne povesti. Josip Planinec. Tiskala Katoliška Tiskarna.

3. *Anton Knezova knjižnica*. Zbirka zabavnih in poučnih spisov. XI. zvezek. Uredil Fr. Levec. Tisk „Narodne tiskarne“.

4. *Frevodi iz svetovne književnosti*. I. zvezek. Kralj Lear. Zaloigra v petih dejanjih. Spisal William Shakespeare. Poslovenil Anton Funtek. Natisnila Katoliška Tiskarna.

5. *Zbornik znanstvenih in poučnih spisov*. VI. zvezek. Uredil L. Pintar. Natisnila „Narodna tiskarna“.

6. *Slovenske narodne pesmi*. Del III. (8. snopič.) Uredil dr. K. Štrekelj. Natisnila Združna tiskarnica.

7. *Letopis Slovenske Matice za l. 1904*. Uredil Evgen Lah. Natisnila J. Blasnikova tiskarna.

Ali Boga Stvarnika res ni treba? Olikanim slovenskim krogom, posebno onim v Ljubljani. † Anton Bonaventura, škof v Ljubljani, 1905. Samozaložba. Katoliška Tiskarna. Cena 20 h. — „Jako času primerna, lična knjižica! Prezv. gospod pisatelj govori o prasnovi, o začetku življenja in o evolucijski teoriji. Njegov namen je pokazati, da istinite pridobitve moderne znanosti ne nasprotujejo katoliškemu nauku o Bogu Stvarniku. Ozira se na najnovejše znanstvene preiskave. Knjižica je pisana jako jasno in poljudno, in bo izobražencem služila kot dober kažipot v teh sedaj jako perečih vprašanjih.“ Tako na kratko ocenja to knjižico „Dom in Svet“ in z njim vred tudi mi kličemo svojim čitateljem: „Tolle, lege!“ Knjižica je izšla že v drugem natisu.

Katoliška liturgika za šolski in domači pouk je ravnokar izšla. Spisal jo je profesor Janko Kavčič. Kot učna knjiga je dovoljena vsled odloka c. kr. ministrstva za bogočastje in pouk z dné 17. februarja 1905, št. 3345. Knezoškofijski ordinarijat lavantinski je odobril knjigo z odlokom z dné 17. aprila 1904, št. 1191. Cena v platno vezani knjigi 2 K. Natisnila in založila tiskarna sv. Cirila v Mariboru.

Praški Judek. Prevel Josip Volc Spilmanovih povesti IV. zvezek. — Prav primerno darilo za piruhe naši mladini! „Praški judek“ spada med najboljše Spilmanove povesti. Snov sama je zelo pretresljiva, dikcija preprosto naivna a vendar včasih prav mojsterska. Težko je bilo sicer vse vrline originala izraziti v prestavi, ker se skromna pripoved Kapucina O. Sebald za zastarelimi jezikovnimi oblikami in latinskimi izrazi, besedami v slovenščini le težko posnema. Vendar je prevod dokaj dober. Knjižico priporočamo. Založila jo je Katoliška bukvarna v Ljubljani. Cena: broširani knjižici s poštnino vred 45 h, vezani 65 h.

Šolske vesti.

Učiteljske izpremembe. Kranjsko: Suplentka na ljudski šoli v Trebnjem, gdč. Marija Straus, je imenovana za provizorično učiteljico v Mehoven. Gdčna Terezija Juvančič je premeščena z Rake na Čatež. Za definitivne so imenovani gosp. Matija Pelko v Toplicah in gdč. Ida Gherbaz v Zagorju. Prestavljen je učitelj gosp. Rafael Zupan iz Postojne v Podkraj. Službi bodeta menjali učiteljici gdč. Ana Kočevar v Kočevju in gdč. Mihaela Novak v Postojni. Provizorični učitelj v Kamniku gospod Franc Bratoš je imenovan za provizoričnega učitelja v Pišciah, okraj Brežice — Štajersko: Imenovani so za učitelje: V Št. Ilju gospod Ferdinand Spranger, v Šoštanju prov. učitelj g. Maksimilijan Hočevar. Za provizoričnega učitelja na šolo v Šent Jerneju pride gosp. Fran Zrimšek iz Loškega potoka. Za učitelje, oziroma učiteljice so imenovani: V Karčovini provizorični učitelj gosp. Rudolf Kankowsky, v Kapli g. Ivan Mencinger iz Lipnice v Etmislu gdč. Ana Zupančič iz Čadrama, v Dobovi provizorična učiteljica gdč. Marija Windischer, v Tepini suplentka v Prihovi gdč. Marija Pavlič, pri Sv. Antonu v Slov. Goricah provizorična učiteljica gdč. Jožefa Derstvenšek, v Dobju provizorična učiteljica gdč. Ana Bitenc, v Ulingu provizorična učiteljica gdč. Emilija Kren. Menjali sta službeni mesti učiteljici ročnih del gdčna Emilija Kranjc v Šoštanju in gdč. Gabrijele Gabrovec v Makolah. V Slov. Bistrici pride g. Emil Veršič od Svetega Miklavža pri Ormožu Dvorazredna ljudska šola v Št. Petru v S. d. se razširi v trirazrednico. — Goriško: Za nadučitelja v Tolminu je imenovan gospod Fran Bogataj, sedaj v Kobaridu. —

Koroško: G. Anton Zolli je prestavljen iz Št. Lenarta pri sedmih studencih v Völkendorf. G. Fran Adlasnig je poslan kot suplent v Škocijan. Gdčna Noč pl. Nordberg, meščanska učiteljica v Velikovcu, je izstopila iz službe. G. Albin Woschitz je imenovan za nadučitelja v Melvičah. G. A. Hölzel v Libučah je dobil dopust do Velike noči.

Umirovljen je g. Simon Skrabelj, nadučitelj pri Svetem Križu pri Slatini, g. Ivan Lapajne, ravnatelj meščanske šole v Krškem; gosp. Pavel Borštnik, učitelj v Hinjah pri Žužemberku.

Šola za risanje v Gorici. Goriška trgovska in obrtna zbornica otvori šolo za risanje. Vodja bo sedanji ravnatelj obrtne šole v Marianu, g. Ribi.

Odlikovanje. Cesar je podelil gospodu Srečko Stegnarju, c. kr. učitelju na moški kaznilnici v Mariboru, častno svetinjo za 40letno zvesto službovanje. Častitamo!

Umrli je v Zagrebu šolski nadzornik v pok. g. Martin Jelovšek. V Gradcu je umrl mariborski profesor gosp. Ferdo Majcen; pri Svetem Juriju na Paki pa učitelj-veteran g. Jožef Druzovič. V Gorici je umrl umirovljeni profesor tamošnje gimnazije, g. Krainz. V Pokrčah je umrl upokojeni nadučitelj g. Simon Perne.

Posebnega okrajnega šolskega nadzornika dobé nemške šole v okrajih Kočevje, Novo mesto in Črnomelj.

Častnim občanom je imenoval jese niški občinski odbor g. Antona Razingerja, učitelja v Ljubljani.

Važno za učitelje ob napovedbi dohodkov za odmerjenje osebne dohodarine. Povodoma pritožbe nekega učitelja je upravno sodišče razsodilo takole: 1.) Troški učitelja za delavno sobo

v njegovem stanovanju se le tedaj smejo odšteti od dohodkov, ako učitelj v šoli res nima potrebnega prostora za opravljanje svojih službenih dolžnosti in ako se delavna soba brezdvomno najame le v ta namen. 2.) Stroški, ki jih ima učitelj z nabavo znanstvenih del, ki jih kupuje v ta namen, da z napredkom znanosti tudi v svoji strokovni izobrazbi napreduje, sme pri napovedbi dohodkov odšteti. 3.) Stroški, ki jih ima učitelj s tem, da pristopi znanstvenim društvom, se ne smejo odšteti.

Novo društvo. C. kr. deželna vlada kranjska je odobrila pravila društva slovenskih pisateljev in časnikarjev.

Štiridesetletnico učiteljevanja je praznoval dné 15. marca t. l. g. Anton Benigar, nadučitelj v Tomaju na Krasu.

Usposobljenostne preizkušnje za občne ljudske in meščanske šole pri c. kr. izpraševalni komisiji v Ljubljani se pričnó v ponedeljek, dné 1. maja 1905 ob 8 uri zjutraj. Prošnje za pripust k tej izkušnji je po predpisanem potu poslati do 26. aprila 1905 ravnateljstvu izpraševalne komisije.

Nove šole Nova dvorazrednica v drugem plačilnem razredu se ustanovi v Pernovu pri Žalcu. Kranjski deželni šolski svet je dovolil ustanovitev enorazrednice v Trnovcu in razširjenje enorazrednice v Brusnici v dvorazrednico; razširila se bo tudi enorazrednica na Dovjem v dvo- oziroma trirazrednico ter dvorazrednica v Št. Petru v Savinjski dolini v trirazrednico.

Dopoldanski pouk. Ces. kr. okrajni šolski svet v Radgoni je pri ces. kr. deželnem šolskem svetu predlagal, da se v dveh ondotnih šolah, namreč pri Svetem Petru in v Ščavnici uvede v poletnem času za poskušnjo samo dopoldanski pouk, t. j. od 7. do 12. ure, privzemši tudi četrte.

Zaprte šole Vsled škrlatinke v družini gospoda ravnatelja ljubljanskega učiteljskega sta bili za nekaj dni zaprti obe učiteljski, obe vadnici in otroški vrtec. — Zaradi razširjenja trachombolezni v Zagorju sta začasno zaprti šoli v Zagorju in Toplicah pri Zagorju.

Nova ustanova. Župnik gosp. Jakob Mrak v Naklem je za ustanovitev dijaške ustanove daroval 4000 K.

Obrotno-nadaljevalno šolo so sklenili ustanoviti v Radečah v krškem okraju.

Učiteljski nadaljevalni tečaji. C. kr. naučno ministrstvo je odredilo, da se bode od začetka aprila do konca julija t. l. na ces. kr. umetno-obrotni strokovni šoli v Ljubljani poučevalo v prostem risanju. Poučevalo se bo vsak četrtek od 9. do 12. ure dopoldne. Pouk je namenjen učiteljem, ki poučujejo na obrtno-nadaljevalnih šolah, ali se hočejo za tak pouk pripraviti. Mestnemu učiteljstvu je bilo naročeno, da se tega tečaja udeležuje. V pokritje stroškov tega tečaja je dovolilo naučno ministrstvo primeren znesek. — Sličen tečaj bode ob velikih počitnicah na c. kr. strokovni šoli v Kočevju. Trajal bode tri tedne.

Učiteljske petletnice. Najvišje sodišče na Dunaju je dné 14. sept. 1904 (št. 9566 ex 1903) razsodilo, da se morajo učiteljem petletnice pripoznati z istim dnem, kakor jo kdo dosluži, in ne šele z 1. dnem prihodnjega meseca. Tovariši in tovarišice, ki so bili odslej v tem oziru oškodovani, ali ko bi se jim v prihodnje hotela priznati petletnica šele z 1. dnem prihodnjega meseca, namesto z istim dnem, ko so jo doslužili, naj se sklicujejo na zgoraj navedeno razsodbo.

Draginjska doklada v Kranju. Učiteljstvo v Kranju je prosilo krajni šolski svet za draginjske doklade. Pa dasi je krajni šolski svet liberalno-napreden,

sestavljen iz „pravih prijateljev učiteljstva“, vendar ni dobilo draginjskih doklad „Učit. Tov.“ se bridko pritožuje nad takimi prijatelji.

Deška meščanska šola v Ljubljani.

V seji ljubljanskega občinskega sveta dne 2. marca t. l. se je razmotrivalo vprašanje o razdelitvi II. mestne deške osemrazrednice v petrazredno ljudsko in trirazredno meščansko šolo. Poročevalec Iv. Šubic je poročal, da šteje imenovana osemrazrednica letos s 7 vzporednicami 15 razredov in ima 712 učencev. Višje tri razrede obiskuje 147 učencev. Ker ti razredi nadomeščajo meščansko šolo, je pouk v njih urejen po strokovnem načinu na podlagi knjig za meščanke šole. Tudi učila, ki se rabijo v teh treh razredih, so ista kakor na meščanskih šolah, le plače učiteljstva niso take, kakor jih ima učiteljstvo meščanskih šol. V imenu šolskega odseka je predlagal poročevalec: 1. Občinski svet priznava nujno potrebo ustanovitve meščanske šole v Ljubljani. 2. Dežela se naprosi, da prevzame plače učiteljem na tej šoli. 3. Ljubljanska občina prevzame skrb za stvarne potrebščine. 4. Županu se naroča, da izvrši te sklepe. — Vsi predlogi so bili sprejeti, in upati je, da dobi Kranjska v najkrajšem času prvo slovensko meščansko šolo.

Razstavo učil in šolskih izdelkov priredi letos, dne 15. julija, povodom okrajne učiteljske konference učiteljstvo litjskega okraja v Toplicah pri Zagorju. Razstavni predmeti se morajo do 10. julija t. l. poslati šolskemu vodstvu v Toplicah pri Zagorju.

Osebnosti. Pravi gimnazijski učitelj v Kranju gosp. Anton Zupan je dobil naslov profesorja. Za veroučitelja na učiteljskišči v Kopru je imenovan katehet g. Emil Štolfa iz Izole.

Razpisane učiteljske službe Na štiri razrednici v Žužemberku je stalno,

oziroma začasno popolniti učno mesto. Prošnje do 20. aprila 1905 na c. kr. okr. šol svet v Novem mestu. — Na c. krajevni pripravnici za učiteljice v Ljubljani je popolniti mesto vadniške učiteljice s slovenskim in nemškim učnim jezikom. Prošnje je vložiti do 15. maja 1905 na c. kr. deželni šolski svet kranjski. Plača v smislu zakona z dne 15. septembra 1898, drž. zak. št. 174. — V gradiščanskem šolskem okraju se razpisujejo v definitivno nameščenje: 1) mesto učitelja-voditelja na jednorazrednih ljudskih šolah v Kožbani, Mirniku in Škrljevem; 2) mesto učiteljice na dvo-razredni ljudski šoli v Medani. S temi službami spojeni prejemki so določeni v postavi z dne 6. oktobra 1900, dež. zak. št. 26 in z dne 21. decembra 1901, deželnega zak. št. 44. Prosilci in prosilke za katero teh mest naj vložijo svoje pravilno opremljene prošnje do srede maja pri dotičnih krajnih šolskih svetih.

Mladina pri javnih plesih. Povodom nekega slučaja izdalo je c. kr. okrajno glavarstvo v Tolminu dd. 17. februarja 1905, št. 2118, sledeči odlok:

„Županstvu v . . .

Poizvedel sem, da obiskuje šolska mladina — tudi pozno ponoči — javne plesne po krčmah, ne da bi stariši ali krčmarji to ovirali.

Z ozirom na škodljive posledice, katere gotovo trpi mladina na nravnosti in na zdravju radi takih obiskov, vabim županstvo, naj po svojih organih oestro na to pazi, da se taki nedostatki ne ponavljajo. Lahko bode županstvo to doseglo s tem, da dovoli javne plesne v krčmah le pod pogojem, da odstranijo krčmarji sami šolske otroke, kateri bi se vdeležili plesov — četudi kot gledalci. V slučaju, da bi se krčmarji ne držali pogojev, županstvo jih tudi lahko naznani okrajnemu

glavarstvu, da postopa proti njim v smislu § 138 obrt. reda s posvarilom zaradi pomanjkanja postavno zahtevane zanesljivosti. Obenem nalagam šolskemu vodstvu, da ojstro pazi na šolsko mladino in jo disciplinarno kaznuje v slučaju, da bi proti prepovedi obiskavala javne plesе.“

Iz zgornjega odloka se razvidi, da nalaga c. kr. okrajno glavarstvo krčmarjem in županstvu skrb, da se odstranjujejo otroci od javnih plesov, vodstvom pa naj otroke disciplinarno kaznujejo, ako bi se vkljub prepovedi vdeleževali javnih plesov.

Ako bi pa disciplinarne kazni ne zadostovale in bi krčmarji in županstva ne vršila v gornjem smislu svojih dolžnosti, naročuje se vodstvom in krajnim šolskim svetom, da naznanijo take slučaje semkaj, da se postopa proti nemarnejšem in tudi roditeljem.

Ta spis naj se obravnava na večrazrednicah, pri učit. konferenci, na eno- in večrazrednicah, tudi pri prvi seji krajnega šolskega sveta ter se ga hrani med spisi pravilnika Za predsednika: dr. Deutschmann.

Drobtine.

Slovenska Šolska Matica. Odbor „Slovenske Šolske Matice“ je dné 7. marca 1905, šte. 6, razposlal vsem slovenskim posojilnicam in hranilnicam naslednjo prošnjo za podporo: „Slavna posojilnica (hranilnica)! „Slovenska Šolska Matica“ ima namen, da pospešuje slovensko šolstvo sploh, zlasti ljudsko in srednje. V ta namen izdaja društvo šolske in učne knjige, potem pedagoškodidaktiške pomožne knjige, učila in knjige za šolsko mladino ter hoče tako združiti vse naše knjižno šolsko delovanje na enotni podlagi. Na tem polju čaka „Slovenske Šolske Matice“ obilo dela, zakaj predagoško šolstvo je pri nas še malo razvito, in vendar moramo uprav to vedo bolje gojiti, ako hočemo povzdigniti ljudsko izobraženost. Dozdaj je izdalo društvo 14 knjig. Za l. 1905 pa bi rado izdalo več tvarine. A za tako delovanje potrebuje „Slovenska Šolska Matica“ obilo sredstev. Z dozdajnimi člani ne more svoje velike naloge povoljno vršiti, zakaj v prvih društvenih letih se je pokazal precejšnji nedostatek. Isto tako bi društvo v tekočem letu z dozdajnimi dohodki ne moglo pokriti vseh

stroškov. Zato je treba pomoči. Ker je slavni posojilnici (hranilnici) gotovo ležeče na tem, da tako lepo započeto podjetje ne preneha, je podpisani odbor uverjen, da mu pomore k uspešnejšemu delovanju. Zato se usoja prositi: Slavna posojilnica (hranilnica) blagovoli pristopiti k „Slovenski Šolski Matici“ kot ustanovnica ali ji vsaj nakloniti primerno denarno podporo.“

Z ozirom na to se prosijo p. n. poverjeniki in društveniki, naj blagovoliijo z osebnim posredovanjem pri dotičnih posojilnicah in hranilnicah, oziroma njih odbornikih pripomoči društvu do zaprosenih podpor. Odbor.

Dva milijona za katoliško vseučilišče. Katoliško vseučiliško društvo je dosedaj darovalo dva milijona kron za katoliško vseučilišče v Solnogradu — in sicer vse iz prostovoljnih prispevkov. Zadnjih pet let je nabralo en milijon in ravno toliko v preteklih petnajstih letih. Soditi po navdušenju za sveto katoliško stvar, ki žari v odličnih in imovitih krščanskih krogih utegne priti tretji milijon še prej nego v petih letih. Saj se je meseca januarja nabrala krasna vsota 28.353 K.

Leva roka. Na Angleškem se je ustanovilo društvo „Ambidextral Culture“, ki ima nalogo, propagirati rabo leve. Ranocelnik piše, koliko mu koristi pri operacijah levice, general Baden naglašuje, kako koristi izurjena levica vojaku. Učitelji glasbe bi bili zelo hvaležni, da jim prihajajo učenci, ki znajo rabiti obe roki. Tudi v modernem risanju pomaga levica in se priporoča nje raba. — Torej, starši, pustite le mirno, da otrok je z „grdo roko“, ne bodite ozkosrčni in pustite, da se deca normalno razvija.

Učiteljice v boju proti alkoholizmu
G. Peroud, rektor akademije v Toulousu, je poslal minulo leto vsem učiteljicam v svojem področju jako zanimivo pisan poziv, da se naj postavijo na čelo v boju proti strašnemu sovražniku rodbinske sreče, alkoholizmu. V tem pismu pravi, da alkoholizem ravno ženam razjeda življenje srečo, ker one najhujše trpe, če imajo moža, ki je udan pitju. Zato se v višjih dekliških šolah obravnavaj posebno ta tema, kako bi bilo mogoče uspešno se braniti proti nevarnosti, da mož-alkoholik ne ugonobi obitelji. Pa tudi v ljudskih dekliških šolah naj se uče deklice, kako bi mogle uplivati na člane rodbine, ki so prišli v oblast demonu pitja.

Prednosti enorazrednice. Nekateri ljudski izobraževalci kaj radi zabavljajo čez enorazrednice in bi najraje v vsaki hribovski vasi ustanovili najmanj petrazrednico, poleg nje pa še vsaj meščansko šolo. Ti možje si nikakor ne dajo dopovedati, da se tudi v enorazrednici lahko marsikaj doseže, ako je le dovoljen šolski obisk in se učitelj res trudi, kaj doseči. „Kath. Schulzeitung“ za Severno Nemčijo navaja še celo prednosti, ki jih ima enorazrednica pred večrazrednicami. Te so:

1. Skupno delovanje učitelja in učencev:
  - a) Otrok ohrani ves čas istega učitelja. Posledica tega je očetov-

sko - ljubeznjivo razmerje med obema.

- b) Učitelj si pridobi večjo avtoriteto.
  - c) On lažje natančneje spoznava individualnost svojih učencev.
2. Skupno delo učencev v šoli:
    - a) Razloček med bogatimi in ubogimi se na najlepši način odstrani
    - b) Skupni pouk obeh spolov oblaži značaje obeh.
    - c) Skupno bivanje vseh letnikov povzroči dobro disciplino.
  3. Pouk sam na sebi:
    - a) V enorazrednici je vedna sprememba.
    - b) Apercipcija in koncentracija se bolje uporabljata.
    - c) Uči se sicer malo, toda to dobro.
    - d) Tudi slabši učenci dobe vsaj majhen pregled čez vso učno snov.
    - e) Prav posebno se pospešuje samodelavnost.
  4. Tudi za učitelja ima enorazrednica nekaj prijetnega:
    - a) Veselje nad uspehi priganja učitelja k neumornemu napredovanju.
    - b) Ohrani si svojo sposobnost za takojšnji pouk v vsakem razredu.
- S tem pa seveda se ne trdimo, da so enorazrednice edino dobre šole. Svoje prednosti imajo brezdvomno tudi večrazrednice in so za večje kraje z velikim številom otrok celo neobhodno potrebne.
- Koristne vaje za slučaj ognja v šolah.** V ameriških šolah je že več časa vpeljano, da otroci na dano znamenje takoj redno zapuste šolske sobe in šolsko poslopje sploh. To je prav praktična vaja, ki naj bi se tudi pri nas v večjih mestih, kjer so obsežna šolska poslopja, uvedla, kajti to je sredstvo, s katerim se v resnih slučajih nesreče lahko z uspehom zabra- nijo. Ameriški listi poročajo, da je nastal

v neki novjorski šoli med poukom ogenj. V vseh razredih je bilo nad 600 otrok, ki so v polnem redu zapustili šolsko poslopje, kar je trajalo le nekoliko minut. Na dano znamenje (dva udarca na zvon) so se po vseh razredih otroci pod vodstvom svojih učiteljic uvrstili in odšli po raznih stopnjicah na prosto, še predno je izbruhnil močen požar. Gasilci, ki so prihiteli od vseh strani, so bili neovirani v svojem delovanju in so pogasili požar v teku ene ure. Kako so bili starši najprej prestrašeni, ko so izvedeli o požaru v šoli, a potem vzradoščeni, ko so se jim njih ljubljenci približali zdravi in nepoškodovani. Res prava sreča, da so učiteljice uvedle tako vrlo disciplino med svoje učence. Take vaje so vpeljane v vsaki šoli in se vsako leto pridno in temeljito vežbajo, kako je mogoče v najkrajšem času zapustiti šolo.

Zločini in dnevi tedna. Avstrijski državni zdravstveni list je sestavil na podlagi policijskih podatkov iz Nižjeavstrijskega pregled, ki kaže, koliko zločinov se zgodi v posameznih dnevih tedna. Povprečna števila kažejo, da se izvrši v ponedeljek 125, v torek 69, v sredo in četrtek po 62, v petek 48, v soboto 103 in v nedeljo 254 zločinov. Ali uživanje alkohola ne upliva tudi na število zločinov ob nekaterih dneh?

Ljudska šola lužičkih Srbov. Na Saškem se uči v osnovnih šolah po srbskih vaseh verouk edino le tam v srbskem jeziku, kjer je tudi bogoslužje v srbskem jeziku, a otrok mora znati tudi nemško. Saška vlada ne stori ničesar v prosep srbskega jezika. Na srednjih šolah ni niti enega stalnega učitelja za srbski jezik, a v samem Budišinu je do sto učencev-Srbov. Še slabše se godi Srbom na Pruskem. Tam so po šolah v srbskih vaseh učitelji največ Nemci, ki surovo postopajo s srbsko deco. Za vsako srbsko besedo

je otrok v šoli tepen. Nadzorniki gonijo učitelje h germanizaciji in učitelji govore, naj si so tudi Srbi, skoro edino le nemško. Starši silijo otroke, da se uče nemško, da se v šoli iz njih ne norčujejo ali jih ne kaznujejo. Na Saškem imajo katoliški Srbi šolske knjige za verouk samo srbske, tiskane z latinico; protestanti pa srbsko-nemške, t. j. na eni strani srbsko, na drugi nemško. Postava dovoljuje še več, a sami Srbi se je ne poslužujejo.

Hrvaške ljudske šole. Poroča se, da so pri hrvaški deželni vladi izdelali nov učni načrt za ljudske šole. Po tem učnem načrtu bodo učili prirodoslovje kolikor mogoče pod milim nebom. Poučevalo se bo tudi v gospodarstvu in gospodinjstvu in učenci se bodo učili pisati latinico in cirilico. Ves ljudskošolski pouk bo trajal pet let ter bo razdeljen v pet stopenj.

Slovesna otvoritev srbskega vseučilišča. Dne 1. aprila t. l. se je v Belemgradu slovesno otvorilo srbsko vseučilišče. Pri otvoritvi je bil navzoč tudi kralj Peter.

Vegov životopis. Naučno ministrstvo je naročilo za knjižnice kranjskih učilnic 50 izvodov Kavčičeve Vegove biografije (tretje izdaje).

„Namen posvečuje sredstva.“ Ta stavek se v liberalnih šolskih listih, med drugimi tudi v „Učit. Tovarišu“, večkrat citira. Zato opozarjamo naše bravece na zanimivo pravdo Hoensbroech-Dasbach. Dasbach je razpisal veliko nagrado za onega, ki bi dokazal trditev, da jezuitje uče načelo: Namen posvečuje sredstva. Hoensbroech se je oglasil, da on to dokazuje, in sicer je trdil, da uče jezuitje: Vsako samo na sebi grešno (verwerflich) dejanje je dovoljivo, ako se izvrši kot sredstvo v dosego smotra. Dasbach je zahteval dokazov, in Hoensbroech je nabral nekaj citatov iz učnih knjig raznih jezuitov

(Becanus, Vasquez, Sanchez, Escobar, Gury i. t. d.), ter zahteval nagrado Dasbach je trdil, da ti citati ne dokazujejo stavljene teze; Hoensbroech ga je pa tožil za izplačanje nagrade. Prva instanca je Hoensbroecha zavrnila, češ, da je to le stava, za katero sodišče ne more prisiliti Dasbacha k plačilu, in se ni bavilo z materialno preiskavo ponujanih dokazov. Hoensbroech je vložil priziv, in prizivno sodišče je razsodilo, da je Dasbachova obljuba postavno obvezna. Zato se je pa moralo sodišče baviti z navedinimi citati in soditi, ali je Hoensbroech res dokazal svojo trditev ali ne. Juridična preiskava je imela ta uspeh, da je sodišče izjavilo, da od Hoensbroecha navedeni dokazi ne drže. kernobeden imenovanih pisateljev jezuitov ne uči tega, kar jim Hoensbroech podtika. Dasbach je bil torej zopet oproščen in z njim so pa tudi jezuitje oproščeni tolikokrat obnovljenega obrekovanja Ker so tudi slovenski liberalni listi ponavljali to obrekovanje, pričakujemo zdaj od njih, da pokažejo toliko poštenosti in poročajo svojim čitateljem o tej razsodbi.

Učitelji, pozor! „Tiroler Volksblatt“ poroča sledečo zanimivost: Učitelj N je zvedel od ljudi, da je učenec A. svojega součenca B. v cerkvi med službo božjo po hrbtu s kredo namazal. Nič hudega sluteč, je učitelj N. povedal to svojemu stanovskemu tovarišu. Takoj pa je oče učenca A. tožil učitelja N. po § 488 kaz. zak. zaradi razžaljenja časti njegovega gospodiča sinka, ki je bil 11 $\frac{1}{2}$ leta star. Pri sodnijski obravnavi je učitelj N. izjavil, da je to, kar je govoril o učencu A., zvedel od ljudi, in če ti niso govorili resnice, tedaj on brez ugovora rád svoje besede umakne. Toda za čast svojega sinka vneti oče je zahteval, da mora učitelj N. svojo častno izjavo javno vpricho učen-

cev prebrati, čimur pa sodišče seveda ni pritrdilo. Učitelj je bil oproščen, in ubogi učenček A. žaluje za izgubljeno častjo. Vendar pa, učitelji, pazite, kako bode te ravnali s svojimi učenci, da tudi nad vas ne pride kak oče s § 488!

Henryk Wernic. Dne 7. januarja t. l. je v Varšavi umrl v 76 letu zaslužni poljski vzgojitelj H. Wernic, pisatelj temeljitih pedagoških del. Rojen je bil leta 1828. v Varšavi; izpočetka postane uradnik, l 1851. učitelj poljskega jezika in zemljepisja. Od leta 1861. — 1868. je na Angleškem in Nemškem študiral in obenem poučeval. V Draždanih je izgubil soprogo in vid; vrnil se je v domovino in se je posvetil edino le pisateljskemu delovanju. Cele dneve je preživel v svoji sobici, kjer je poslušal čitanje in narekoval pisarju svoje duševne proizvode. Do zadnjega trenutka je bil Wernic neumorno delaven v pedagoško-literarni stroki. Izdal je: „Przewodnik wychowania“, „Nauka o rzezczach“, „Wychowanie diecka do lat sześciu“, „Pogadonki o życiu“, „Co i jak robia rzemieślnicy“ in dr. Razun tega je Wernic pisal v razne poljske časnike.

Za svetovni mir. Italijanski učitelji so sklenili na kongresu v Perugiji, izbacniti iz čitank vse članke o vojnah. Sličen predlog so sprejeli tudi francoski učitelji v Amiensu

Zdravljenje bebcev. Tolminsko okr. glavarstvo je razposlalo županstvom svojega okraja sledečo okrožnico: „Dunajskemu učenjaku profesorju Wagnerju se je posrečilo iznajti zdravljenje, s kojim se bebce, posebno mlade, lahko ozdravi tako, da postanejo razumni in za delo sposobni ljudje. Zdravljenje je jako priprosto, nenevarno in se je doseglo že mnogo brezdvomnih uspehov. — Gospod profesor Wagner pride v nekaj tednih sam v ta kraj, da si sam izbere pripravne bebce za zdravljenje po njegovem na-

činu. — Županstvom se naroča . . i. t. d.“ — Ne vemo, v koliko se je imenovane-
nemu profesorju res posrečilo izumiti
sredstvo za zdravljenje bebecv, toliko pa
vemo, da bi bilo te iznajdbe učiteljstvo
gotovo najbolj veselo.

Otroci in alkohol v Berlinu. Dr. Goldfeld javlja v časniku „Medizinische Reform“ rezultate svojih raziskavanj v šestih višjih razredih berlinskih šol. Našel je, da 56,2% učencev pije redno pivo, 30% pa uživa druge alkoholne pijače. Izmed deklic pije 48,7% redno pivo, 32,2% pa likere i. t. d.

Učiteljstvo v Zedinjenih državah Učiteljskih oseb je v tej državi 50.000, med temi 4/5 učiteljic. Učencev je 16 milijonov. Šolski izdatki iznašajo 1300 milijonov kron. V New Yorku prejemajo učitelji 3500 K plače, a s to vsoto v milijonskem mestu ne morejo izhajati. Napisali so o slabih časih že celo literaturo.

Ustrední Matica Školska. Na letošnjem občnem zboru tega društva se je razglasilo, da se je nabrala za šolske potrebe tega društva velikanska vsota 614.088 K 49 h. Da bi take dohodke imela naša „Družba sv. Cirila in Metoda“!

Rodoljubna Hrvatica. Gospodična Josipa Gazvoda, učiteljica v Lokvih, poučuje brezplačno analfabete v svojem okrožju, in to po celodnevem pouku v šoli, zvečer, ko bi bila potrebna počitka po napornem delu Blagoslovi Bog hrvaško rodoljubkinjo!

Iz Podbrezjij. V našem prijaznem kraju smo bili dosedaj srečni, da smo dobili vedno poštenega in vestnega učitelja. Po odhodu g. Sprachmanna pa je prišel suplirat g. Verbič iz Škofjeloke. Pripravnice še od znotraj videl ni. — V šolski sobi je vladala prava anarhija med otroci. Imel ni med njimi tudi nobenega ugleda. Pouka sploh ni bilo. Raz-

kazoval jim je rajši lepo slikane sobe, pri peči so se grelji in po pet (reci pet) jih je hodilo gledat na cerkveno oro. Ko je okrajni šolski svet v Kranju stvari natančneje poizvede. (pa ne od g. župnika), je isti poslal Verbiču „plavo polo“ Sedaj se pa huduje v „Slov. Narodu“, da je gospod župnik Mihael Koželj in njegov štab vzrok, da je moral oditi. Kdo se je sploh ž njim menil? Zaradi njegove odslovitve je gospod župnik in njegov štab popolnoma nedolžen. „Komiji“ in trgovci sploh niso sposobni za ta stan. To morajo vedeti gotovi faktorji tudi v Kranju. Veliko dela ima z razvajenimi učenci novodošli učitelj g. Viljem Zirkelbach.

Otroške napake Jedna izmed onih napak, ki se pokažejo že v prvih dneh otrokovega življenja, je jeza. Otrok joka, maha okolu sebe, spreminja barvo, vse to kaže njegovo razburjenost. Veliko hujša in nevarnejša pa je pozneje premišljena jeza, katero vzbujajo v otroku neredkokrat vzgojitelji sami. „Suni to grdo mizo; udari ta hudobni stol“, s takimi izrazi goji neprevidna mati ali služkinja jezo v otroku. Vzgojitelji naj se vedno ogibljejo vsega, kar bi moglo netiti v gojencih to hudo strast. Če se je otrok jeze navadil, se duševnemu nemiru rada pridruži še telesna dispozicija in pri najmanjšem povodu vzbuhne jezo z vso silo.

Zgodovina nam pripoveduje o moških, ki so vsled jeze umrli, tako n. pr. Valentinian, Ko so Rimljani premagali Moravane, so poslali ti v rimski tabor vojaka Marbalda. Cesarja je ponosni nastop Marbaldov tako razljutil, da se mu je vlila kri in ga zadušila. Kot trdijo zdravniki, izvira iz jeze krč, vročina, včasih celo božjast. Poleg moralnih sredstev pomaga proti jezi pogosto premikanje, umivanje z mrzlo vodo in mirno življenje, ločeno od drugih.

Iz plemenitega čustva ljubezni izvira mnogokrat že pri otrocih ljubosumnost, ki je pa včasih tudi samo posledica sebičnosti. Otroci, katerim sicer nič ni za materino ljubezen, zavpijejo glasno, če vidijo, da je njihovo mesto pri materi zavzel drugi. Kjer se udomači ta strast, tam izgine veselje in živahnost in celo telo boleha. Stariši večkrat sami vzbude ljubosumnost v otroku. Neprevidno je, če pravijo otroku, da bi raje imeli tega in onega za svojega mesto njega. Posebno ne smejo stariši razločevati med lastnimi otroki. Otroka, katerega ljubijo stariši bolj kot druge, sovražijo bratje in sestre.

Mnogo zla povzroči pri otrocih tudi strah. Neprevidni posli pripovedujejo otrokom v zabavo različne grozne dogodbe, katere otrokova fantazija še vse poveča. Toda včasih zadostuje ena sama pripovedka, da škoduje zdravju slabotnega otroka. Kri sili k srcu, zunanji deli telesa pa otrpnejo. Noge se tresejo, oči so kalne, glas zastane, otroka se hoče polastiti omotica. Za časa neke nalezljive bolezni so poskusili zdravniki moč strahu na dveh hudodelcih, ki sta bila obsojena k smrti. Položili so enega na pogreto žimnico in mu rekli, da je ravnokar na nji umrl nek bolnik za kolero. Mož je kmalu začutil prva znamenja kolere in je umrl. Te postelje pa v resnici še nikdar niso rabili, samo žimnico so pogreli s ponvami. Drugega so položili v posteljo, na kateri je res malo ur preje umrl nek bolnik za kolero. Povedali mu o tem niso ničesar in okužena postelja mu prav nič ni škodovala. Pripoveduje se tudi o nekem hudodelcu, ki je samega strahu umrl, samo vsled tega, ker so se ga dotaknili z moko ruto, o kateri je mislil, da je mrzla ostrina morilnega orodja. Zato velja pravilo: Nikdar ne strašiti otrok. Tudi ni dobro, da bi silili otroka

k temu, česar se boji, recimo, da bi moral biti sam v temni sobi. Strah je v domišljiji, zato se navadno še poveča, če se razburi domišljija. Navadno je najbolje počakati, da se otrok umiri, potem se mu pa pojasni, kako prazen je njegov strah.

Včasih je treba tudi nekoliko premisliti, česa se boji otrok, in potem to odstraniti, ker otroci večkrat svojega praznega strahu niti poznati nočejo. Sin vrvarja je peljal dva svojih tovarišev v domačo klet, kjer so visele na drogeh vrvi v velikih zavitkih. Prostor je bil le motno razsvetljen in domači sin je rekel dečkoma, naj pogledata proti stropu, kjer je cela vrsta obešencev. Dečka sta vsa razburjena planila iz kleti. Dolgo časa se nista mogla otresti strahu, čeprav sta bila prepričana, da ni bilo res, kar je trdil vrvarjev sin. Še drug vzgled. V neki družini so imeli navado, da so ravno otrokovi postelji nasproti obešali na kljuko klobuk in suktnjo. V poltemi se je otroku vedno urivala misel, da visi ob zidu obešenec. Ves utrujen vsled razburjenosti je otrok slednjič vstal in odstranil obleko. Nato je mirno zaspal. Dobro je vedel, da ni bilo obešenca ob zidu, sicer bi se mu ne bil približal. Strah ga je pa obleke vendar bilo. Iz tega vidimo, da je dobro paziti na to, kaj otrokom vzbuja strah. Dobro slika škodljivost strahu dr. Pujol. „Opazujmo“ pravi, „kakega nesrečnega otroka, ki ima polno domišljijo raznih pripovedk o roparjih, ljudožrcih ali strahovih. Treba je iti k počitku. Polože ga v posteljo, vzamejo potihoma luč in ga puste samega. Če le zasliši mal šum, če počí miza, takoj mu pokaže domišljija celo vrsto morilcev, rakev, strahov. Skrije se pod odejo, potegne ramena in kolena k sebi in leži kot krogla. Naredi se kolikor mogoče majhnega, da bi se tem boljše skril pred namišljenim sovražnikom.

Kri mora vsled tega siliti k srcu, ki tolče hitro, neredno, sapa zastaja. Tako leži nepremično, dokler ga strah tako ne utruji, da na pol zaspi, a tudi v spanju ga motijo strašne sanje.

Sorodna strahu je plahost, ki se pa ne sme šteti vedno med napake, saj je plahost celo primerna otrokovi slabosti in nevednosti. Večkrat si otrok tem manj upa, čim več ima zmožnosti. Nasprotno porabi manj nadarjen otrok rad vsako priložnost, da pokaže, kaj zna. Res je, da ima pogum in spretnost včasih več uspeha kot vednost, toda plahost kaže večkrat pri otroku resnične prednosti duha. Če otrok spozna, da so njegove duševne moči slabe, je to le dokaz, njegove razsodnosti. Plahost sama na sebi je le redkokedaj napačna, ker navadno izgine, kadar kliče kakega otroka res dolžnost. Slednjič je plahost napačna, ki nikomur ne škoduje. Nasprotno je domišljav otrok v resnici največji siromak. Ker si domišljuje, da vse ve, se nič ne uči in svoje višje smatra sebi jednake. V poznejših letih je tak človek neznošen. Vsak je nezadovoljen z njim, sam pa o sebi nikdar ne more misliti dovolj visoko.

Lepo avanzovanje. Danec Christensen se je v kratkem času povspel od navadnega vaškega učitelja do trojnega ministra. Najprej je bil naučni minister, po uspeli pa se je pri zadnji danski ministerski krizi do ministerskega predsednika ter je prevzel še vojno ministerstvo in ministerstvo mornarice. Ali bo za dalj časa kos tej svoji trojni službi, je skoro dvomljivo, dasi je izredno nadarjen.

Otrok v kletki. Ogrski uradnik imenom Berg, stanujoč blizu Budimpešte, vzgojuje svojega sina v kletki. Po leti stoji ta kletka na dvorišču, po zimi pa v sobi; njen tlak je posut s peskom, v njej pa stoji mala otroška klopca, na ka-

teri deček lahko počiva. Ko je policija o tem izvedela, je takoj obiskala gospoda Berga, ki je gospode takoj peljal h kletki ter izjavil: „Jaz hočem svojega sina, ki je sedaj tri leta star, vzgojiti v kletki. Jaz nimam ljudi, ki bi na otroka pazili, in tako je v kletki obvarovan vsake nezgode. Nihče mu ne more kaj žalega storiti in tudi on ne more nobene škode napraviti. Ni se bati, da bi padel v vodo, da bi ga kdo povozil, ne more mi mojih cvetic v vrtu potrgati, ne more se z drugimi otroki potepati, sploh z eno besedo, tu v kletki se bo zdrav in čil razvijal. Tudi po zimi ga imam v kletki, ker ga tudi v sobi ne smem pustiti brez nadzorstva. Dokler je v kletki, mi ne more poškodovati hišne oprave, ne pomazati sten, ne prta z mize potegniti in ničesar ubiti. Tudi se mu v kletki prav dobro godi, hrano dobiva redno, vsak dan se koplje in ponoči spi v svoji postelji.“ Končno se je oče še odločno izjavil, da ne dovoli, da bi se kdo v njegove zadeve vmešaval, vsak naj pometa pred svojim pragom. On ima od Boga in države pravico, da vzgojuje svojega sina, kakor sam hoče. In policijski načelnik ni mogel pripraviti očeta do tega, da bi ga ne vzgojeval v kletki, zlasti ker je otrok vsaj navidezno zdrav. Tudi sodnija še ni mogla najti paragrafa, ki bi zabranjeval staršem svoje otroke vzgajati v kletki. Sploh pa vsa stvar še ni končana in se še ne ve, kdo bo užugal, oče ali sodnija.

Latinski tečaj za realce. Za one realce, ki bodo po končanem zrelostnem izpitu hoteli vstopiti na vseučilišče, se na Dunaju ustanovi latinski tečaj in, če bo potrebno, ustanovi se tudi grški tečaj. A potreba za ta tečaj se bo sčasoma zmanjšala, ker nameravajo upeljati latinščino kot neobvezni učni predmet na realkah, kakor je že vpeljan na Češkem, Moravskem, v Galiciji in na Primorskem.

Koliko časa naj spe otroci? Iz izvestja komisije, ki je pregledovala švedske šole, je razvidno, da otroci, ki niso spali, kolikor zahteva zdravje, trpe za 2, % več na raznih boleznih nego drugi. — Povprečno treba, da spé otroci: pod 4 leti do 12 ur na noč, od 4. do 7. leta po 11, od 7. do 12 po 10, od 12. do 14. leta po 9 in od 14. do 16. leta po 8 ur na noč.

Slovinci vseučiliški profesorji Naš rojak g. stotnik Fridolin Kavčič je dokazal v podlistku praške „Politik“, da je bilo v 15. in 16. stoletju 15 Slovencev med vseučiliškimi profesorji na Dunaju.

Občni zbor katoliške šolske družbe se je vršil dne 27. t. m. na Dunaju. Pred sednik dr. Schwarz je konstatoval, da število članov vedno narašča in se snujejo nove podružnice. Princ Lichtenstein je izvajal v svojem govoru, da si eksaktna znanost in pozitivna vera ne nasprotujeta, marveč da so njijna pota paralelna V tem smislu da treba vzgajati sosebnost učiteljske kandidate. Značilen je bil zaključni vsklik prinčev: Naj le viharji rdeče revolucije majejo naše trdno deblo, isto prestane vendar te viharje. Naj nam bo le odredena naklonjenost dvora, mi vspevamo tudi brez nje.

Darovi Azije Evropi. Vinska trta je prišla s Kavkaza, njej je sledil fazan iz obrežja Phasis in aprikoza iz Armenije. Iz Perzije je bila prenešena platana, breskev, rože in palilija. Melone, kumare in tikve so došle iz Turkeстана. Dateljnova palma je bila sprva v Feniciji, odtod so jo pripeljali Arabci na Pirenejski polotok in od ondi se je razširjala dalje na okoli. Iz judovske Azije je prišel cipriš,

rajsko jabolko, kumina in goršica. Petelin je prišel iz Indije čez Perzijo do Grškega, pava so donesli mornarji Salomonovi od ustja reke Indu. Misli in besede so najprej označevali z črkami Grki v Mali Aziji. Vzorce za sohe posneli so Evropci po Asircih in Egipčanih. Kakih tisoč let pred Kristom so došle k nam iz Arabije številke in z njimi znanost računanja. Končno je iz Vzhoda prisijala k nam luč spoznanja verskega in z njim združenega pravega нравnega življenja.

† Josip Juraj Strossmayer.

Hrvatski narod in z njim ves slovenski svet je zadela bridka izguba. Veliki mecen in pospeševatelj narodne prosvete, Josip Strossmayer, biskup djakovski, je dne 9. aprila t. l. završil tek svojega življenja. Neveljavne so zasluge, ki si jih je stekel za versko - narodni preporod Hrvatov. Vse njegovo delovanje je bilo posvečeno eni veliki ideji: pravi krščanski prosveti svojega naroda. Tej ideji je žrtvoval svoje moči in svoje premoženje, s katerim je omogočil velike kulturne naprave, kakršne so: vseučilišče v Zagrebu jugoslovanska akademija in galerija slik. Zato ob njegovem grobu plaka ves hrvatski narod. Z njim sočustvujemo tudi mi Slovenci. In spominjajoč se njegovih zaslug na polju šolstva in versko - narodne prosvete kličemo: Slava njegovemu spominu!

R. I. P.

„Slovenski učitelj“ izhaja enkrat na mesec (15.). Cena mu je na leto 4 K, na pol leta 2 K. Urejuje in izdaje: Fran Jaklič, učitelj. — Oblastim odgovoren Ivan Rakovec. — Rokopisi, naročnina in reklamacije naj se pošiljajo: Uredništvu „Slovenskega učitelja“ v Ljubljani. Tiska Katoliška Tiskarna.